

ALGUNS ANTECEDENTS

El 1758 es va constituir la **Junta Nacional de Comerç de Barcelona**, amb jurisdicció sobre el Principat de Catalunya, i fou el principal instrument de la burgesia emprenedora del moment. La Reial Cèdula de 1763 va consolidar la seva creació. Durant uns anys portava el nom de Junta Particular de Comercio de Barcelona. Creà una sèrie d'escoles tècniques, dedicades a l'ensenyament de la nàutica (1769), la química (1805), la mecànica (1808), i la física i l'economia (1814). Els seus centres d'ensenyament tenien un nivell molt superior als estudis que s'impartien a Cervera, on el 1717, per ordre reial de Felip V, s'havia creat la Universitat Única de Cervera, que unificava els estudis procedents de l'«Estudi General de totes les Facultats» (de Barcelona) amb els estudis que hi havia en altres poblacions catalanes (Girona, Lleida, Tarragona, Tortosa, i Vic). El 29 d'agost del 1814, Eudald Jaumeandreu i Triter, que acabava de fer unes classes a la càtedra d'Economia Política, a Ciutat de Palma de Mallorca, pronunciava la lliçó inaugural amb motiu de l'obertura de la càtedra d'Economia Política, establerta a Barcelona per la Junta de Comerç, als locals de la Llotja. Actualment, la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona es pot considerar continuadora d'aquella Junta.

El 1822 es creà, a Barcelona, la **Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País** (SEBAP), amb la finalitat de promoure els interessos econòmics col·lectius de Barcelona i la seva província. Seguia l'exemple de l'Economic Society of Friends (Baile Átha Cliath) i de la Wirstchatlichte Gesellschaft von Freunden (Bern), constituïdes el 1762, així com de la Real Sociedad Bascongada de Amigos del País (Azkoitia), creada el 1765. Aquestes entitats, sorgides en els cercles culturals com organismes no estatals, inicialment tenien la finalitat de

promoure el desenvolupament econòmic, estudiant la situació econòmica de cada una de les respectives zones d'actuació i buscant solucions als problemes detectats. S'encarregaven d'impulsar l'agricultura, la indústria i el comerç, i de traduir i publicar les obres estrangeres que recolzaven les idees de la fisiocràcia i el liberalisme; comptaven amb llicència per constituir-se i reunir-se; i en la seva fundació hi intervenien els sectors més dinàmics de la societat: importants figures de la noblesa, i nombrosos càrrecs públics, de l'Església, del món dels negocis, i també artesans. Quedà completament instaurada el 1834. L'any 1835 participà en la creació de la Mútua de Propietaris (Societat d'Assegurances Mútues contra Incendis), una de les primeres d'Espanya. Quan l'any 1837 la Universitat es va restablir a Barcelona, Albert Pujol i Gurena, primer president de la Societat, en va ser el rector. No fou casual. L'Entitat s'havia queixat que la Universitat «va ser arrabassada a la ciutat pel remolí de la Guerra de Successió». Juntament amb la Junta Nacional de Comerç de Barcelona, i l'Ajuntament de Barcelona, liderà el projecte de creació de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona, que es completà el 1844. Amb l'excusa del quart centenari del descobriment d'Amèrica i les relacions amb Iberoamèrica, el 1892 tingué lloc un Congrés Nacional Mercantil, sota la presidència de Joan Baptista Orríols i Comas, també president de la SEBAP. I juntament amb altres institucions de la societat civil catalana, com ara l'Ateneu Barcelonès, la Cambra de Comerç de Barcelona, el Foment del Treball Nacional, i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, el 1904 la SEBAP contribuí a la fundació de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis de Catalunya i Balears. Segons l'historiador Pol Dalmau, la SEBAP no és una acadèmia, ni un col·legi professional, ni una corporació patronal: «és la plataforma del món intel·lectual barceloní implicat en el règim liberal».

El 1907 es va fundar la **Societat d'Estudis Econòmics** (SEE), d'acord amb les idees de l'economista Guillem Graell i Moles (1846-1927) —aleshores Secretari general de Foment del Treball Nacional— i a partir d'un grup d'estudiants de la seva Càtedra d'Economia Social i Política Aranzelària als

Estudis Universitaris Catalans. Va organitzar un Congrés d'economia, celebrat a la Universitat de Barcelona entre el 28 de juny i el 4 de juliol de 1908, el qual analitzà els problemes monetaris, bancaris, fiscals, industrials i administratius de Catalunya, i en el que es van prendre acords per l'Assemblea, en resposta al qüestionari preparat per la SEE, i es van aprovar proposicions addicionals. La seva activitat es va veure alentida l'any 1931, i interrompuda durant prop de 60 anys. En els darrers anys del segle XX, continuant estretament vinculada a Foment del Treball Nacional, volgué contribuir a la reflexió necessària per a garantir el progrés social i econòmic, mitjançant la promoció i la difusió de la recerca i el debat en la ciència social i econòmica. Al respecte, es proposà establir relacions amb el món empresarial català, amb l'àmbit universitari i amb les institucions d'administració pública i representació política, per a esdevenir un referent social a Catalunya en el foment de les idees i del debat públic al voltant del pensament econòmic. Finalment, el novembre de 2020, la Societat d'Estudis Econòmics ha estat refundada, amb el nom de «Societat Barcelonesa d'Estudis Econòmics i Socials», tot conservant l'experiència acumulada per tal d'ampliar el seu objecte social, sempre sota la tutela de Foment. I així, ara el seu objectiu és el d'impulsar la idea de Barcelona com a metròpolis global.

A mitjans del 1930, una ponència integrada per Bartomeu Amengual Andreu, Pere Coromines i Montanya, Pere Gual i Villalbí, Josep Maria Tallada i Paulí, i Miquel Vidal i Guardiola, proposà la creació d'un **Institut d'Investigacions Econòmiques** (IIE). Els seus Estatuts foren aprovats per la Comissió Provincial Permanent de la Diputació de Barcelona el 9 de gener del 1931. A la creació s'hi afegiren algunes de les principals corporacions econòmiques de la ciutat de Barcelona, com ara la Cambra de Comerç, la Cambra de la Indústria, i la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics dels Països. Fou un instrument modèlic per a la recollida de dades i l'estudi de la conjuntura, ideat a partir dels millors serveis d'estudis de l'època, a Harvard o a Kiel. Es dedicà a l'estudi de la conjuntura econòmica, i feu les funcions del Servei Central d'Estadística fins a la creació

d'aquest. Publicà el Butlletí de l'Institut d'Investigacions Econòmiques, que és una de les fonts remarcables per a l'estudi de l'economia catalana del seu temps. Ultra la publicació d'un conjunt creixent de dades econòmiques, publicà també alguns treballs d'indubtable valor, com: «Com es planteja l'estudi dels cicles econòmics» (1931), «El futur del canvi de la pesseta» (1936), ambdós obra de Josep Antoni Vandellós i Solà, qui dirigia l'Institut. Publicà també uns pocs estudis monogràfics, entre els quals «Els problemes de la banca catalana» (1933), obra dels aleshores joves Lluç Beltrán i Flórez i Joan Sardà i Dexeus.